

Democràcia i participació social

Codi: 101666

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	OT	3	2
2500260 Educació social	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Jonatan Sánchez Rico

Correu electrònic: Jonatan.Sanchez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jonatan Sánchez Rico

Prerequisits

No es planteja cap prerequisit per cursar l'assignatura

Objectius

L'assignatura vol aportar a la titulació d'Educació Social, i més específicament a la menció d'educació sociocomunitària, una visió sobre la democràcia i la participació social que sigui útil per al treball socioeducatiu diversos àmbits, contextos territorials i/o institucionals.

Des del punt de vista conceptual, partirem d'una comprensió de la democràcia que vagi més enllà dels aspectes formals i institucionals de la mateixa (Democràcia entesa com a conjunt de procediments i Institucions vinculades al poder de l'Estat) i que incorpori les seva dimensió social (Què és i com es construeix una societat democràtica? Quina relació hi ha entre democràcia i societat civil? I entre democràcia i desigualtats socials?), tot vinculant l'anàlisi de la democràcia i les esferes de inclusió social (estat, mercat i comunitat). Reflexionarem sobre pràctiques consolidades com la participació ciutadana a l'esfera local promoguda per les administracions públiques, així com conceptes emergents com els "béns comuns", la innovació social, la economia col·laborativa o la relació entre acció política i TIC.

Posarem l'èmfasi en l'anàlisi de la participació social com a una pràctica socioeducativa amb potencialitat transformadora en contextos socials diversos. Aprofundirem en el coneixement de estratègies i pràctiques que permetin fomentar la participació de la ciutadania en l'àmbit públic.

Competències

Educació social

- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.

- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Dissenyar i desenvolupar processos de participació ciutadana i acció socio-comunitària.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar diferents tipus de comunitats i les principals característiques que les defineixen i configuren.
2. Analitzar i aplicar el raonament crític a la comprensió de la Democràcia representativa versus participativa. Poder, govern i governabilitat.
3. Aplicar tècniques de participació: investigació acció participativa (IAP), al diagnòstic comunitari.
4. Conèixer la diversitat i pluralitat d'idees, persones i situacions que configuren una comunitat.
5. Dissenyar i desenvolupar processos participatius d'educació sociocomunitària.
6. Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a la igualtat de gènere, a la equitat i al respecte als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.
7. Identificar, descriure i analitzar models didàctics, estratègies i materials curriculars sobre la cultura política i la cultura cívica.
8. Lliurar en temps i forma les activitats proposades.
9. Mantenir una actitud de respecte, pràctiques i comportaments que atenguin a l'equitat i inclusió.
10. Organitzar el treball de forma estructurada en relació a les demandes.
11. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre el concepte de participació. Participació com a finalitat i com a mitjà per al canvi.
12. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre la participació ciutadana des de l'administració: models i dispositius.
13. Reflexionar, valorar i aplicar els canvis necessaris en la pràctica educativa sobre la participació social des dels actors socials: moviments socials i associacions.
14. Saber relacionar-se (empatitzar) amb les diferents opcions ideològiques i vitals que integren les comunitats.
15. Treballar en equips multidisciplinars desenvolupant processos d'educació sociocomunitària.

Continguts

BLOC I: DEMOCRACIA I PARTICIPACIÓ

- Què és la Política? Què són les Polítiques?
- Per què participar si ja estem en democràcia?
- El paper de l'Estat i la participació en la societat democràtica
- Democràcia representativa, democràcia radical i democràcia participativa.

BLOC II. INTRODUCCIÓ A LA PARTICIPACIÓ CIUTADANA DES L'ÀMBIT LOCAL . El què, el qui i el com de la participació ciutadana.

- Individus i associacions
- Processos, òrgans i mecanismes de participació
- El diàleg ciutadà
- Balanç de dues dècades de polítiques locals de participació

BLOC III: EXCLUSIÓ SOCIAL, COMUNITAT I PARTICIPACIÓ

- La participació en contextos vulnerables
- Ciutadania i Inclusió Social
- La participació ciutadana como a pràctica socioeducativa i transformadora

BLOC IV. CANVI D'ÈPOCA I PARTICIPACIÓ.

- Transformacions en l'estructura social, econòmica i política.
- Crisis de la política?
- Respostes ciutadanes davant la crisi
- Moviments socials
- Innovació social.
- Els béns comuns.

BLOC TRANSVERSAL: SESSIONS METODOLÒGIQUES I ANÀLISIS D'EXPERIÈNCIES.

- Mètodes 1: El disseny del procés participatiu
- Mètodes 2: El Sociograma.
- Mètodes 3: Tècniques de dinamització grupals.
- Anàlisis de casos i experiències.

Metodologia

Exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe i permet l'exposició dels principals continguts a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants. Sessions específiques de seminari supervisat pel professorat on mitjançant anàlisi de documents, resolució de casos i activitats diverses s'aprofundeix en els continguts i temàtiques treballades.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe Magistral	35	1,4	1, 2, 4, 6, 7, 11, 12, 13
Presentacions (i debat) a classe del treballs de grup	10	0,4	3, 7, 8, 9, 10, 15
Tipus: Supervisades			
Tutories grupals	20	0,8	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 15
Tutories individuals	10	0,4	1, 2, 3, 7, 8, 10, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi	25	1	1, 2, 4, 5, 7, 11, 12, 13
Lectura obligatoria	25	1	1, 2, 7, 8, 11, 12, 13
Realització de treballs	25	1	1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es farà en base a les proves següents

a) Un 50% de la nota final correspon a una prova escrita a realitzar en acabar les presentacions teòriques per part del professor, l'últim dia lectiu del mes de desembre (16/12/2019). El primer dia lectiu després de festes, es faran públiques les notes de la prova escrita, i l'alumne que així ho sol·liciti disposarà d'una tutoria individual per revisar la seva prova i demanar explicacions sobre els criteris de correcció de la mateixa.

b) Un 20 % de la nota correspon a la presentació d'un treball de reflexió individual en base a les lectures obligatòries del curs. L'escrit s'haurà de presentar en format paper el dia 16/12/2019 en el moment de realitzar

l'examen. En cas que algun comentari de text no compleixi els requisits mínims per ser aprovat, rebrà per part del docent les explicacions i justificacions pertinents.

c) Un 30 % de la nota correspon a la realització i exposició d'un treball de grup. Tots els treballs de grup seran discutits pel docent i el grup classe en sessió de seminari. Els treballs es lliuraran en format paper el dia 20/01/2020.

Per aprovar l'assignatura serà obligatori la realització de totes les proves, haver aprovat l'examen (prova A) i haver obtingut un mínim de 4,5 (sobre 10) en l'escrit individual i en el treball en grup (prova B i C). L'examen (prova A) es pot recuperar el darrer dia lectiu del 1er semestre (04/02/2019).

L'assistència a les classes es considera un requisit imprescindible per poder aprovar l'assignatura.

AVIS: El plagi en els escrits individuals i/o en els treballs és motiu de suspens de l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Comentari de lectures	20%	0	0	1, 2, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13
Presentació final del Treball en Grup	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Prova escrita	50%	0	0	1, 2, 4, 7, 11, 12, 13

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA OBLIGATÒRIA:

BRUGUÉ TORRUELLA, QUIM (2012): *És la política, idiotes!* Girona. Editorial l'Accent.

PINDADO, FERNANDO; REBOLLO, ÒSCAR (2015): "Informe sobre el Debate público y Calidad Democrática"; Barcelona, Edición propia IGOP.

SUBIRATS, J., & PARÉS, M. (2014). Cambios sociales y estructuras de poder ¿Nuevas ciudades, nueva ciudadanía? *Interdisciplina*, 2(2), 97-118.

ZUBERO, IMANOL (2017): El papel de la comunidad en la exclusión social. En Morata, T (2017) *Pedagogía social comunitaria y exclusión social*. Madrid. Ed. Popular

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

ALONSO, H.; RUIZ, P.; SÁNCHEZ, J.; OFICIALDEGUI, R. (2014). "Exclusión social, medio abierto e incorporación social en la Asociación Bizitegi: un modelo de intervención socioeducativa en programas de reinserción social desde la Pedagogía Social Comunitaria". *Educación Social. Revista de Intervención Socioeducativa*, 57, p. 48-66

ALTMAN, D. (2010): *Democràcia directa, democràcia representativa i apoderament ciutadà*. Barcelona. Generalitat de Catalunya

BLANCO, I., GOMÀ, R. (2002). *Gobiernos Locales y Redes Participativas*. Barcelona: Ariel.

CASTELLÀ, C., GARCIA-BRUGADA, M., & PARÉS, C. (2015). *Repensant la participació de la ciutadania al món local*. Barcelona: Diputació de Barcelona.

CASTELLÀ JOSA, CAROLA (2009): "Participació i qualitat democràtica. Criteris de qualitat en l'anàlisi de processos de participació de Catalunya". Tesina no publicada.

CASTELLÀ JOSA, CAROLA (2016): "Què vol dir participar en el canvi d'època? De la governança participativa a les noves estratègies de participació. El cas de la Política d'Immigració a Catalunya (2007-2014). Tesi Doctoral. Barcelona: UAB-IGOP

CORTINA, ADELA (1993): *Ética aplicada y democracia radical*. Madrid. Editorial Tecnos.

FONT, J; BLANCO, I (2003): "Polis, la ciutat participativa" Participar en els municipis. Qui, com i per què? . Diputació de Barcelona. Patronat de Flor de Maig.

FONT, N (1998): *Democràcia i participació ciutadana*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Generalitat de Catalunya (2010) *Pla d'acció per la inclusió i la cohesió social a Catalunya 2010-2013* Barcelona: Generalitat de Catalunya.

GOMÀ, RICARD (2016). "Exclusión Social y políticas públicas. La construcción colectiva de la inclusión social". Pág 13 a 47 a Morata, T (2017) *Pedagogía social comunitaria y exclusión social*. Madrid. Ed. Popular.

INNEARITY, DANIEL (2017). *Política para perplejos*. Barcelona. Galaxia Gutenberg.

Institut de Govern i Polítiques Públiques (2006): La dimensión social de la exclusión social y las políticas de protección social. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid. Investigación.

KALEIDOS.RED (2008): *Equipamientos municipales de proximidad. Metodologías para la participación ciudadana*. Gijón: ediciones TREA

KERBO, H.R.(2004): *Estratificación social y desigualdad*. Madrid: McGraw-Hill.

MARTÍ, J., PASCUAL, J., REBOLLO, O. (coord.) (2005): *Participación y desarrollo comunitario en medio urbano*. Madrid, IEPALA/CIMAS

MARTÍ-COSTA y PARÉS, M. (COORDS.) (2009): "*Llei de barris: ¿cap a una política de regeneración urbana participada i integral?*". Barcelona: Generalitat de Catalunya.

MONTERO, M. (2003): *Teoría y práctica de la psicología comunitaria*. Buenos Aires. Paidós.

PARÉS, M. (Coord.) (2009): *Participación y calidad democrática. Evaluando las nuevas formas de democracia participativa*. Barcelona: Ariel.

PARÉS, M. (Coord.) (2014): *EL VALOR DE LA PARTICIPACIÓ EN TEMPS DE*

CRISI: entre la vella governança i les noves formes d'acció col·lectiva. Memòria de Recerca. Barcelona. UAB-IGOP

PATEMAN, C. (1970): *Participation and Democratic Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

PINDADO, F. (2000): *La participación ciudadana en la vida de las ciudades*. Barcelona. Ediciones del Serbal.

REBOLLO, O. Y CARMONA, M. (2009): *Guia operativa d'acció comunitària*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Acció Social i ciutadania.

RENDUELES, CESAR ; SUBIRATS, JOAN (2016): Los (bienes) comunes. ¿Oportunidad o espejismo?. Barcelona Editorial Icaria. Colección Más Madera.

SUBIRATS I HUMET, JOAN - director- Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) (2005) "Perfils d'exclusió social urbana a Catalunya". Barcelona: Col·lecció Documents. Servei de Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona.

SUBIRATS, J. (2011). Otra sociedad ¿Otra política? De "no nos representan" a la democracia de lo común. Barcelona: Icaria Editorail.

SUBIRATS, J. (Dir) (2005): *Perfils d'exclusió social urbana a Catalunya*. Barcelona: Servei de publicacions de la UAB.

SUBIRATS, J., BRUGUÉ, Q., GOMÀ, R. (2002). *Redes, territorio y gobierno. Nuevas respuestas locales ante los retos de la globalización*. Barcelona: Diputación de Barcelona.

VIEJO, R. Y otros (2009): "La participación ciudadana en la esfera pública: enfoques teórico-normativos y modelos de democracia", en PARÉS, M. (Coord.): *Participación y calidad democrática*. Barcelona: Ariel; p. 29-54.

VILLASANTE (1995): *Las democracias participativas*. Madrid: HOAC.

VILLASANTE (1998): *Cuatro redes para mejor-vivir*. Vol I y II. Buenos Aires: Lumen

VILLASANTE, TOMAS; MONTAÑÉS, MANUEL; MARTÍ, JOEL (2000): "La investigación social participativa. Construyendo Ciudadanía". Red CIMS (Red de colectivos y movimientos sociales. Madrid: El Viejo Topo.

VIÑAS, A; POYATOS,P; SÁNCHEZ, J (2017): *Valor humà: el model relacional-vincular en el treball socioeducatiu a Castell-Platja d'Aro*. Barcelona : Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

WILKINSON, R. y PICKETT, K. (2009): *Desigualdad. Un análisis de la (in)felicidad colectiva*. Madrid: Turner.

ZUBERO, I. (2015). Innovación social: una propuesta para pensar las prácticas sociales en clave de transformación social. A J. Subirats, A. García-Bernardos, & (eds), *Innovación social y políticas urbanas en España* (p. 9-24). Barcelona: Ariel.